

Biuletenio tematika ir tema

Kinija ir Rytų Azijos regionas: tarptautiniai santykiai, politika ir ekonomika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

Struktūrinės Kinijos ekonomikos problemos ir santykiai su ES

Esminiai žodžiai

JAV, Kinija, ES, tarptautiniai santykiai, derybos, ekonomika, muitai, tarptautinė prekyba

Serija ir registracijos numeris

ZE-2025-7 ir ZE-2025-8

Leidimo data

2025-11-05

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☐ Politinė komunikacija
☒ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☐ Statistiniai duomenys ☒ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2003 01 01 -
2025 10 16

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *Struktūrinės Kinijos ekonomikos problemos ir santykiai su ES* (ZE-2025-7 ir ZE-2005-8). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame analitiniame darbe:

- apžvelgiama gana sudėtinga Kinijos ekonominė situacija, susidariusi dar iki Trumpo pradėto prekybos karo;
- nušviečiamas kontekstui svarbus ES ir JAV prekybos susitarimas;
- aptariama ES ir Kinijos diplomatinių santykių raida, pastangos sureguliuoti prekybinius nesutarimus.

1. Įžanga

2025 m. balandžio 2 d. Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) prezidentas Donaldas Trumpas paskelbė vadinamąją „išlaisvinimo dieną“ – padvigubino muitus beveik visoms pasaulio šalims. Pirminiame pranešime Kinija buvo įtraukta į viduriniąją grupę pagal tarifų dydį. Tačiau po šio žingsnio, Pekinui paskelbus atsakomuosius muitus, Trumpas Kiniją ėmė laikyti savo pagrindiniu taikiniu. JAV prezidento administracija padidino muitus kiniškoms prekėms iki 74 proc., o vėliau, reaguodama į Kinijos atsakomąsias priemones, nustatė papildomus 50 proc. muitus. Abipusės tarifų didinimo varžybos

peržengė ekonominės logikos ribas – tolesni prekybiniai santykiai tokiomis sąlygomis tapo tiesiog nuostolingi.¹

Gegužės 14 d. abi pusės pranešė, kad sieks susitarimo bei deeskaluos situaciją mažindamos tarifus. Tačiau nuo šio preliminarus susitarimo paskelbimo derybos nepasistūmėjo į priekį, nepaisant dar dviejų derybų raundų birželio ir liepos mėnesiais. JAV išdo sekretorius Scottas Bessentas pažymėjo, kad dvišalės derybos „šiek tiek įstrigo“.² (Išsamiau prekybos karo eiga aptariama LNB analitinėje apžvalgoje ZE-2025-5 ir ZE-2025-6).

Po minėtų Trumpo iniciatyvų Kinija pradėjo diplomatinę kampaniją siekdama tarptautinės paramos. Susitikimuose su užsienio kolegomis šalies pareigūnai perdavė dvi pagrindines žinutes. **Pirma, Kinija pateikė save kaip pasaulinę lyderę ir atvirai kritikavo Trumpo muitus kaip JAV „vienpusiškumo, protekcionizmo ir hegemonijos“ pavyzdį.** Pekinas pabrėžė šių veiksmų žalingą poveikį tarptautinei laisvosios prekybos sistemai ir pasaulio ekonomikai. **Antra, Pekinas siekė prisistatyti kaip perspektyvus ekonominis partneris ir alternatyva JAV.** Ekonominio sulėtėjimo sąlygomis kinai vylėsi, kad verslo santykių plėtra su kitais tarptautiniais partneriais, ypač su ES, leis kompensuoti neigiamą Trumpo muitų poveikį šalies eksportui.³

Kinija pritaiko savo diplomatinę retoriką skirtingoms tarptautinėms auditorijoms. Europos Sąjungai (ES) ji prisistato kaip esamos tarptautinės politinės ir ekonominės tvarkos gynėja. Jau daugelį metų kinai siekia susilpninti transatlantinį aljansą, skatindami Europą siekti didesnės „strateginės autonomijos“. Pekinas laiko Trumpo nenuspėjamumą proga sustiprinti ES skepticizmą JAV atžvilgiu.⁴

Tuo pat metu ES kyla dilema, kuriai geopolitinei galybei teikti prioritetą – tradicinei sąjungininkei JAV, šiuo metu trukdančiai globalizacijai, ar komunistų partijos vadovaujamai Kinijai, kuri dabar, nepaisant ideologinių skirtumų, siekia glaudesnių ryšių su Europa.⁵

Šioje apžvalgoje aptariama ES ir Kinijos santykių eiga Trumpo inicijuoto muitų karo kontekste. Išryškinami du papildomi aspektai – ES ir JAV dalinis susitarimas dėl muitų ir prekybos bei Kinijos struktūrinės ekonominės problemos, leidžiančios geriau suprasti, kodėl Pekinui itin reikalingi palankesni didelio masto prekybos susitarimai su ES.

¹ Li, Z. (2025 m. rugpjūčio 7 d.). China's Diplomatic Campaign Following Trump's Tariffs. Prieiga per internetą: <https://thediplomat.com/2025/08/chinas-diplomatic-campaign-following-trumps-tariffs/>

² Ten pat.

³ Ten pat.

⁴ Ten pat.

⁵ Yuan, D. (2025 liepos 7 d.). Can the EU still trust the US after President Donald Trump's latest tariff threat? And can it risk closer ties with China? Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/eu-walks-trade-tightrope-as-us-china-rivalry-intensifies/a-73273914>

2. Kinijos ekonominė padėtis vykstant prekybos karui su JAV

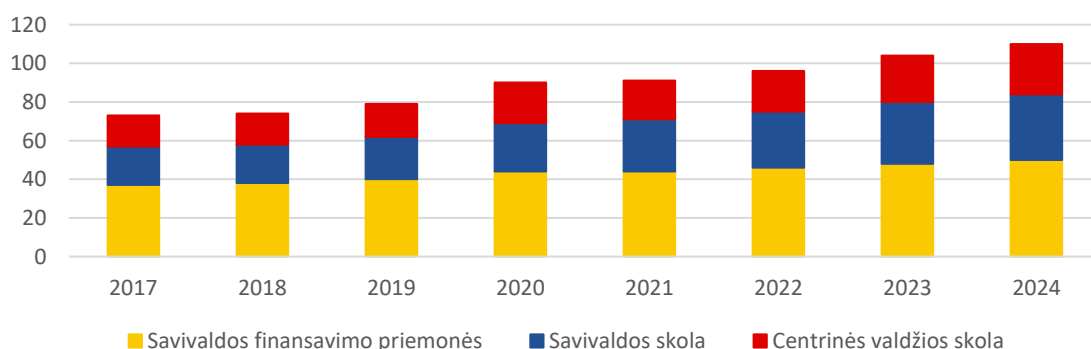
Visų pirma reikia paminėti, kad Kinijos ekonomika patyrė struktūrinių sunkumų dar iki Trumpo pradėto globalaus prekybos karo. Ši aplinkybė gerokai apsunkino Pekino derybines pozicijas ir, kaip matysime, skatino ieškoti susitarimų su kitais tarptautiniais partneriais.

Imantis nagrinėti Kinijos struktūrines ekonomines problemas būtina prisiminti, kad šios valstybės pateikiama oficialioji statistika nėra visiškai patikima ir ją reikėtų vertinti itin atsargiai. Prekybos karo su JAV kontekste statistiniai duomenys yra klastojami arba visiškai neskelbiami. Kaip pastebėjo „The Wall Street Journal“, dar visai neseniai bet kas galėjo naršyti po gausybę oficialių Kinijos duomenų, paskui jie ėmė dingti.⁶

Visgi tai nereiškia, kad nėra būdų bent apytiksliai įvertinti Kinijos ekonomikos būklę tam tikslui pasitelkus specialias metodologijas. Europoje įsikūrusio ekonomikos „smegenų centro“ „Bruegel“ analitikė Alicia Garcia-Herrero, pasiremddama Tarptautinio valiutos fondo analize, išskiria **10 pagrindinių struktūrinių Kinijos ūkio problemų**:⁷

- **išaugusi valstybės skola.** Daugelį metų šalis turėjo plačią fiskalinę erdvę, kuri leido Pekinui taikyti solidžias finansinio skatinimo priemones, kai per 2008 m. pasaulinę finansų krizę smarkiai krito Kinijos eksporto paklausa. Tačiau stambios skatinimo priemonės sukėlė **valstybės skolas, kuri jau peržengė 100 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP), augimą** (žr. 1 grafiką). Tai mažesnis skolos lygis nei JAV, bet vis tiek didžiulis, palyginti su kitomis šalimis, kurių vienam gyventojui tenkanti pajamų dalis yra panaši į Kinijos. Pastarosios skola pučiasi dėl milžiniško fiskalinio deficito, ypač jos augimą lemia bendras vietos valdžios institucijų skolinimosi mastas, įskaitant skolinimąsi per specialius mechanizmus, plačiai naudojamus nekilnojamojo turto ir infrastruktūros projektams finansuoti.

1 grafikas. Kinijos valstybės skolos augimas 2017–2024 m. (proc. nuo BVP).
© (duomenys) „Bruegel“, 2025 m.⁸ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

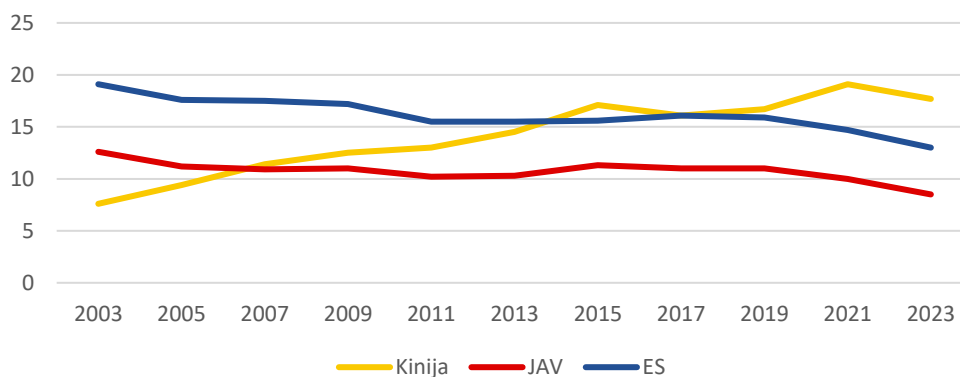
⁶ China Factor. (2025 m. gegužės 19 d.). China's curious case of the vanishing economic data. Prieiga per internetą: <https://chinafactor.news/2025/05/19/chinas-curious-case-of-the-vanishing-economic-data/>

⁷ Garcia-Herrero, A. (2025 m. birželio 12 d.). Ten challenges facing China's economy. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/analysis/ten-challenges-facing-chinas-economy>

⁸ Ten pat.

- **Pinigų politikos apribojimai.** Kinija, reaguodama į dabartinį ekonomikos sąstingį, „apkarpė“ gana aukštas, net ir COVID-19 pandemijos metu virš 3 proc. besilaikusias, palūkanų normas. Kinijos liaudies bankas (angl. *People's Bank of China*) vis dar turi galimybių mažinti palūkanų normas, tačiau jas riboja du pagrindiniai veiksniai. Pirma, gana silpnas juanio kursas palieka mažiau erdvės centriniam bankui švelninti monetarinę politiką. Antra, komerciniams kinų bankams, jau dabar kenčiantiems dėl labai prasto pelningumo, būtų sunku atlaikyti dar mažesnę grynąją palūkanų maržą, kurią lemtų tolesnis palūkanų normų mažinimas.
- **Vidaus paklausa.** Kinai ir toliau gamina gerokai daugiau, nei gali parduoti vidaus rinkoje. Gamybos sektorius visada buvo Kinijos ekonomikos augimo variklis, o nuo 2021 m. jo svarba dar labiau išaugo dėl nekilnojamojo turto sektoriaus krizės. Investicijos į gamybos sektoriaus ilgalaikį turtą auga daug sparčiau nei BVP, o į nekilnojamąjį turtą – smarkiai sumenko. Kai kuriose pramonės šakose, ypač „žaliųjų“ technologijų srityje, Kinijos įmonių kapitalo investicijos yra itin didelės. Pavyzdžiui, saulės baterijų sektoriuje jos sudaro beveik 90 proc. visų pasaulio investicijų.
- **Išorės paklausa ir geopolitiniai iššūkiai.** Po COVID-19 pandemijos Kinijos eksportas ir toliau augo, o importas liko stabilus. Taip susidarė didelis prekybos balanso perteklius, palankus tolesnei plėtrai. 2021 m. Kinijos dalis pasaulio gaminių eksporte pasiekė rekordą – 19,1 proc. (žr. 2 grafiką). Vis dėlto tokius aukštus eksporto rodiklius gali būti sunku išlaikyti didėjančio protekcionizmo ir aštrėjančios konkurencinės kovos sąlygomis. Kiniškų prekių importas į JAV jau nuslūgo, tiesa, į ES ir besivystančias šalis jis augo (nepaisant ES muitų kinų elektromobiliams). Mažai tikėtina, kad milžiniška Kinijos pramonė ir toliau galės kliautis užsienio rinkomis taip pat, kaip anksčiau.

2 grafikas. Kinijos, JAV ir ES dalis pasauliniame eksporte 2003–2023 m. (proc.).
© (duomenys) „Bruegel“, 2025 m.⁹ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

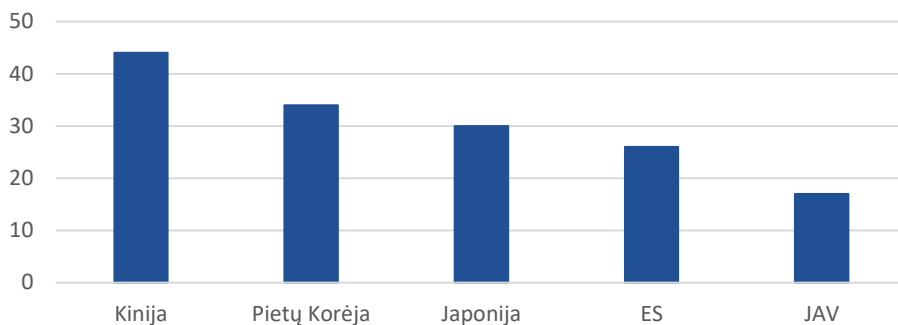

- **Perteklinė gamyba ir defliacija.** Nepaisant pasaulyje išliekančios Kinijos prekių paklausos, šios šalies pramonės pajėgumai yra tiesiog per dideli, kad būtų įmanoma absorbuoti visą jos produkciją. Problemą signalizuoja ir įmonių pelno maržas spaudžiantis gamintojų kainų mažinimas. Įsigalintis protekcionizmas gali dar paskatinti defliaciją Kinijoje, jei ši nesugebės padidinti vidaus vartojimo.

⁹ Ten pat.

- **Žemumose įstrigęs vartojimas.** Nors plačiai sutariama, kad vartojimo skatinimas padėtų išbalansuoti Kinijos ekonomikai, tai padaryti nėra lengva. Kinų asmeninio vartojimo ir BVP santykis išlieka žemas, ypač palyginti su investicijomis į ilgalaikį turtą. Investicijų lygis yra pernelyg aukštas, o vidaus taupymo – dar didesnis. Kinija išlaiko didžiausią taupymo lygį pasaulyje (žr. 3 grafiką), tai lemia socialinio aprūpinimo sistemos spragos ir individualaus taupymo galimybių stoka.

3 grafikas. Taupymo lygis Kinijoje, Pietų Korėjoje, Japonijoje, ES ir JAV 2023 m. (proc. nuo BVP).
© (duomenys) „Bruegel“, 2025 m.¹⁰ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

Norint situaciją pakeisti, reikėtų milžiniškų reformų, pavyzdžiui, stiprinti pensijų sistemą, įvesti bedarbio pašalpas ir viešąją sveikatos apsaugą. Bent jau kol kas tokių pertvarkų Vyriausybės darbotvarkėje nenumatyta. Šalies prezidentas Xi Jinpingas išreiškė abejonių dėl socialinės gerovės valstybės modelio, kurį jis vadina „gerovizmu“ (angl. *welfarism*).

Nekilnojamojo turto rinkos krizė. Statybos ilgą laiką buvo pagrindinis Kinijos ūkio variklis – sudarė trečdalį bendrojo augimo ir trečdalį investicijų į ilgalaikį turtą. 2021-iais šis sektorius faktiškai žlugo, kai didžiausia šalies nekilnojamojo turto vystymo kompanija „Evergrande“ neįvykdė įsipareigojimų kreditoriams. Nuo tada nekilnojamojo turto sektoriaus indėlis į augimą nuosekliai krito. Taip pat mažėja būsto kainos ir nekilnojamojo turto sandorių skaičius.

Tyrimų centro RAND teigimu, iki COVID-19 pandemijos nekilnojamojo turto sektorius, įskaitant statybas ir su jomis susijusią pramonę, buvo pati svarbiausia Kinijos ekonomikos šaka. 2021 m. pasiekto statybų piko metu naujo nekilnojamojo turto pardavimai sudarė beveik 16 proc. šalies BVP, o iki 2024 m. šis rodiklis nusmuko iki 5,37 proc. BVP. Palyginimui, Kinijos tiesioginis prekių eksportas į JAV per tą patį laikotarpį išliko beveik tame pačiame lygyje – pakito nuo 3,17 iki 2,8 proc. BVP. RAND tyrėjų nuomone, **JAV kaip eksporto rinkos praradimas nepadarytų Kinijos ekonomikai tokios didelės žalos, kokią sukėlė nekilnojamojo turto sektoriaus krizė.** Pažymima, kad šio sektoriaus nuosmukis ir jo poveikis vartotojų pasitikėjimui yra priežastys, dėl kurių Pekinas turėtų bijoti intensyvaus prekybos karo. Kinijos ekonomika tampa saugesnė tiekimo grandinių ir strateginio savarankiškumo požiūriu, tačiau, kaip minėta, šalis kenčia dėl menkos vidaus paklausos, kurią šalies valdžia stengiasi atsvirti didindama išlaidas vartojimo skatinimo priemonėmis.¹¹

- **Neatsiperkančios investicijos.** Pernelyg didelė dalis stambių investicijų nepasiteisina, o jų atnešama grąža menksta. Didelės kinų santaupos paskatino investicijų bumą, kuris neabejotinai

¹⁰ Ten pat.

¹¹ DiPippo, G., Lenain, B. (2025 birželio 10 d.). Testing Self-Reliance: What the Trade War Reveals About China's Vulnerabilities and Power. Prieiga per internetą: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2025/06/testing-self-reliance-what-the-trade-war-reveals-about.html>

prisidėjo prie itin spartaus Kinijos augimo, tačiau per ilgai išliko pagrindiniu jo šaltiniu. Galiausiai investicijos tapo perteklinės – tai aiškiai matyti iš vis mažėjančio jų pelningumo. Kaip ir galima numanyti, valstybinių įmonių turto grąža yra mažesnė. Tačiau ir privačiose bendrovėse ji traukiasi. Pavyzdžiui, 2017 m. vidutinė valstybės valdomų įmonių turto grąža siekė 4,3 proc., o privačių – 9,3 proc., o 2022 m. šis rodiklis nukrito – valstybės įmonių iki 2,8 proc., o privačių – net iki 3,9 proc., taigi, daugiau nei dvigubai.

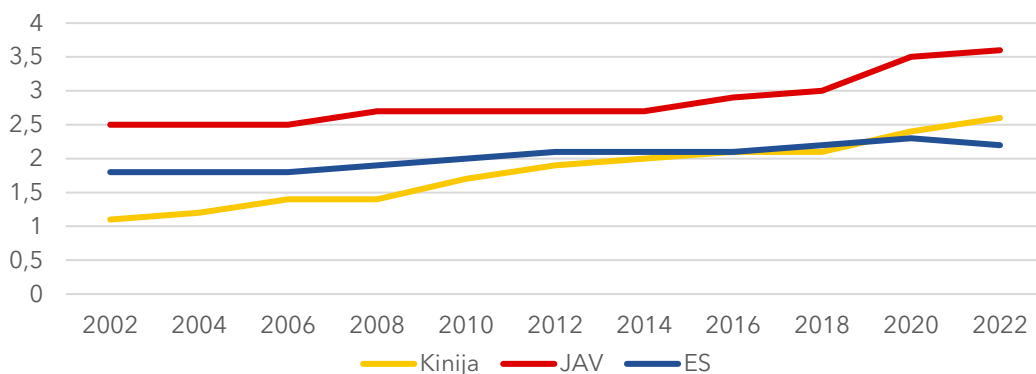
- **Mažėjanti populiacija.** Kinija išsiskiria visuomenės amžėjimo tempais. Apie 1980 m. įvesta vieno vaiko politika ilgainiui lėmė sudėtingą Kinijos demografinę padėtį.

Kinija, kurioje gyvena apie 1,4 mlrd. žmonių, kelis pastaruosius metus patiria neigiamą gyventojų prieaugį. Net 15,4 proc. piliečių amžius siekia 65 metus ar daugiau. Suminis gimstamumo rodiklis nukrito iki 1 vaiko vienai moteriai, taigi, šalis žengia į mažo gimstamumo etapą. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius menksta, o dirbančiųjų ir pagyvenusių išlaikomų žmonių santykis pakito nuo 8:1 2010-iais iki 4:1 2023-iais. Prognozuojama, kad ši socialinė našta tik didės ir 2050-iais 1 senolio išlaikymu rūpinsis jau tik 1,6 darbingo amžiaus piliečio. Jungtinių Tautų skaičiavimais, iki 2100 m. bendras Kinijos gyventojų skaičius gali sumažėti perpus – iki 767 mln.¹²

- **Technologijos.** Kinija konkuruoja su JAV inovacijų srityje. Amerikiečiai lenkia kinus išlaidomis moksliniams tyrimams ir plėtrai (žr. 4 grafiką), tai reiškia, kad Kinijai nebus lengva pranokti pasaulinę technologijų lyderę JAV. Be to, Jungtinės Valstijos siekia riboti konkurentės technologinį progresą įvairiomis priemonėmis, įskaitant pažangių technologijų eksporto kontrolę.

4 grafikas. Kinijos, JAV ir ES investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą dinamika 2002–2022 m. laikotarpiu (proc. nuo BVP).

© (duomenys) „Bruegel“, 2025 m.¹³ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

Savo ruožtu ES 2023 m. priėmė Europos ekonominio saugumo strategiją, kuri oficialiai yra neutrali atskirų šalių atžvilgiu, tačiau išties skirta kovoti su pernelyg didele priklausomybe nuo Kinijos. Tokios konkrečios priemonės, kaip tiesioginių užsienio investicijų į ES tikrinimo mechanizmas bei reglamentas dėl ES ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų šalių ekonominės prievartos, buvo sukurtos siekiant

¹² Gu, D., Liu, W. (2025 m. sausio 10 d.). China's demographic shift: a catalyst for economic transformation. Prieiga per internetą: <https://www.business-sweden.com/insights/articles/chinas-demographic-shift-a-catalyst-for-economic-transformation/>

¹³ Žr. 7 šaltinį.

užkirsti kelią kinų investicijoms į strateginę Europos infrastruktūrą ir atremti Kinijos subsidijavimo bei antikonkurencinę praktikas, taip pat užkardyti strategiškai svarbių technologijų perėmimą.¹⁴

Ekonomistai sutaria, kad kinams reikia skubiai padidinti namų ūkių išlaidas. Užuoť metusi pinigus į geležinkelius, automobilių pramonę ir gamybos įrangos plėtrą, Vyriausybė turėtų stengtis kurti vidaus paklausą prekėms bei paslaugoms. Pekinas jau žengė keletą nedrąsių žingsnių šia kryptimi, tačiau Kinijos ekonomika ir visuomenė tapo pernelyg trapios, kad Kinijos komunistų partija ryžtųsi rizikuoti inicijuodama drastiškas reformas. Taigi tęsiama tradicinė politika: daug skolinamasi ir investuojama. Kinijos Renmino universiteto ekonomistas Xiangas Songzuo 2019 m. tiesiai šviesiai apibendrina šalies problemas: „Iš esmės Kinijos ekonomika paremta spekuliacijomis ir viskas yra smarkiai išpūsta.“¹⁵

Tai nereiškia, kad Kiniją neišvengiamai pakirs kol kas aprimęs prekybos karas. Ši valstybė turi didelę įtaką pasaulio tiekimo grandinėms, yra ganėtinai nepriklausoma ir pajėgi konkuruoti su JAV pažangiųjų technologijų srityje. **Vis dėlto akivaizdus Kinijos komunistų partijos noras derėtis dėl muitų daug ką pasako. Kaip pastebėjo Pekino universiteto profesorius Michaelas Pettisas, tai gali rodyti, kad Kinija yra vis labiau priklausoma nuo užsienio prekybos perviršio, nes tai yra viena iš nedaugelio galimybių užsitikrinti augimą nepasididinant skolos.**¹⁶

JAV ir ES jau daugelį metų ragina Kiniją keisti ekonomikos vystymo modelį, pereiti nuo gamybos ir eksporto prie didesnio vidaus vartojimo bei taip ištaisyti struktūrinį taupymo ir investicijų disbalansą. Tačiau, kaip jau buvo minėta, tokia transformacija šalyje dar nė nepradėjo įsibėgėti. Susidūrusi su augimo sunkumais, kuriuos dar papildė vidaus problemos ir Trumpo administracijos spaudimas, Kinija reagavo daugiausia tradicinėmis ekspansijos priemonėmis, ypatingą dėmesį skirdama fiskalinėms ir monetarinėms paskatomis. 2025 m. „kieta“ fiskalinė politika tapo palankesnė, tačiau, **priešingai nei tikėtasi, fiskalinė ekspansija teikė pirmumą investicijoms į infrastruktūrą, o ne vartojimo skatinimo priemonėms. Tuo pat metu sušvelninta pinigų politika pirmiausia palengvino Vyriausybės išlaidų finansavimą, o ne namų ūkių ar įmonių kreditavimą.**¹⁷

„Bruegel“ analitikė Garcia-Herrero kelia klausimą, kodėl Kinija vis dar dvejoja dėl perėjimo prie didesniu vartojimu grįsto modelio, ypač atsižvelgiant į tokios strategijos potencialą sumažinti prekybos įtampas su JAV ir ES. Jos nuomone, toks poslinkis būtų naudingas Kinijos ekonomikai, o nuogastavimai, esą tai paskatintų infliaciją ir trukdytų technologinei pažangai, neturi rimto pagrindo. Analitikė konstatuoja, kad **Kinijos Vyriausybė, regis, yra įsitikinusi, jog pasirinkdama augimo modelį, kurio kontekste atsiribojama nuo skolomis grindžiamos nekilnojamo turto plėtros ir susitelkiama į gamybos ir eksporto rinkų didinimą, eina teisinga linkme. Kitaip tariant, poreikis atkurti pusiausvyrą skatinant**

¹⁴ Calcara, A., Schott, J. J. (2025 m. balandžio 2 d.). Alignment or Misalignment? US and EU High-Tech Trade and Sanctions Policies toward China. Prieiga per internetą: <https://csds.vub.be/publication/alignment-or-misalignment-us-and-eu-high-tech-trade-and-sanctions-policies-toward-china/#:~:text=The%20European%20Commission%20has%20launched,subsidies%20and%20anti%2Dcompetitive%20practices>

¹⁵ Du Toit, W. (2025 m. kovo 22 d.). China's Economy Is Weaker Than You Think. Prieiga per internetą: <https://www.persuasion.community/p/chinas-economy-is-weaker-than-you>

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ Garcia-Herrero, A., Xu, J. (2025 rugpjūčio 25 d.). The Chinese economy: stimulus without rebalancing. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/analysis/chinese-economy-stimulus-without-rebalancing>

vartojimą neatrodo esąs tikras prioritetas. Panašu, kad pokytis, kurio JAV ir ES tikisi iš Kinijos, artimiausiu metu neįvyks.¹⁸

Trumpui paskelbus „išsivadavimo dienos“ tarifus, Kinija pareiškė, kad „kovos iki galo“ prieš JAV keliamą grėsmę laisvai prekybai. Šiame kontekste Kinijos ir ES, kuriai Vašingtonas taip pat daro spaudimą bei diktuoja įvairias sąlygas, suartėjimas iš pirmo žvilgsnio atrodytų natūralus žingsnis, tačiau taip nėra. ES ir Kinijos prekybiniai santykiai jau kurį laiką yra įtempti. Bendrija pagrįstai baiminasi, kad JAV skirtas, tačiau ten nebepatenkančias prekes kinai peradresuos į ES, taip dar labiau perpildydami vietos rinkas ir iškraipydami prekybos balansą.¹⁹ ES ir Kinijos derybos prekybos karo sąlygomis yra sudėtingos, apie tai plačiau kalbama kitame skyriuje.

Apibendrinant, Kinija dar iki prekybos karo turėjo rimtų struktūrinių ekonominių ir socialinių problemų. Vystant šalies ekonomiką prioritetas teikiamas didžiulėms investicijoms į būstą, infrastruktūrą ir produkciją. Daugelis Kinijos įmonių yra vienaip ar kitaip subsidijuojamos ir dažnai pagamina daugiau, nei patys kinai ar likęs pasaulis nori pirkti. Bėda ta, kad šios investicijos jau seniai duoda vis mažesnį pelną, todėl ekonomikos augimas nėra tvarus, o valstybė tapo priklausoma nuo besipučiančios skolos. Prekyba išlieka bene vienintele sritimi, kuri reikšmingai prisideda prie šalies BVP neauginant skolos, tačiau prekybos karo su JAV kontekste ir šis sektorius susiduria su sunkumais. Ekspertai tvirtina, kad vienas pagrindinių veiksnių, galinčių padėti stringančiai ekonomikai – didesnis vidaus vartojimas. Vis dėlto jis išlieka menkas, nes po 2021 m. nekilnojamo turto burbulo sprogo gyventojai yra itin atsargūs ir toliau taupo. Be to, Kinijos socialinės apsaugos sistema yra labai silpna, todėl piliečiai patys turi pasirūpinti nedirbančiais artimaisiais. Galiausiai Kinijos situaciją sunkina ir išgyvenama demografinė krizė.

3. ES ir JAV susitarimas dėl prekybos

2025 m. liepos 27 d. Europos Komisijos (EK) pirmininkė Ursula von der Leyen ir JAV prezidentas Trumpas paskelbė apie susitarimą dėl muitų ir prekybos. Pagal jį numatyta, kad Jungtinės Valstijos taikys bazinį 15 proc. muto tarifą daugumai iš ES importuojamų prekių, įskaitant automobilius, vaistus ir puslaidininkius. Tai daugiau nei 10 proc., kuriais nuo balandžio apmokestinotos dauguma iš ES importuojamų prekių, bet mažiau nei 30 proc., kuriais Trumpas grasino, jei susitarimas nebus pasiektas. Plienui ir aliuminiui paliktas 50 proc. muitas numatant dėl šių žaliavų tolesnes derybas. Mainais ES įsipareigojo panaikinti buvusius tarifus atskiriems sektoriams, ypač 10 proc. muitą JAV pagamintiems automobiliams. Susitarime taip pat numatytas ES pasižadėjimas pirkti daugiau amerikietišκών suskystintųjų gamtinių dujų, naftos ir atominės energetikos produkcijos (už 750 mlrd. JAV dolerių per ateinančius

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Verhelst, K. (2025 m. balandžio 8 d.). EU seeks China's help to contain Trump's trade war. Prieiga per internetą: <https://www.politico.eu/article/eu-pencils-in-china-summit-for-july/>

3 metus), taip pat įsigyti 40 mlrd. JAV dolerių vertės dirbtinio intelekto srityje taikomų lustų ir iki 2029 m. investuoti į JAV ekonomiką dar bent 600 mlrd. JAV dolerių.²⁰

JAV analitinio centro CSIS ekspertų nuomone, iki susitarimo Trumpo taikytas spaudimas Europos Sąjungai grasinant padidinti muitus iki 30 proc. galėjo reikšmingai susilpninti Bendrijos derybines pozicijas prieš liepos 24 d. ES ir Kinijos susitikimą, kurio metu Bendrija siekė sureguliuoti abiejų pusių ekonominius santykius. CSIS pažymi, kad šiuo atveju silpnesnė ES derybinė pozicija neatitinka ir pačių Jungtinių Valstijų strateginių interesų, kadangi abi transatlantinės partnerės siekia, kad kinai pagaliau sušvelnintų pernelyg agresyvią pramonės politiką ir eksportu grindžiamą augimo strategiją.²¹

Žvelgiant iš JAV perspektyvos, liepos 24 d. įvykęs ES ir Kinijos atstovų aukščiausiojo lygio susitikimas, kaip ir buvo prognozuota, apčiuopiamų rezultatų neatnešė, kadangi nė viena pusė nepakeitė savo principinių pozicijų ir nesileido į reikšmingus kompromisus.²² Visgi CSIS ekspertės Ilarios Mazzocco nuomone, JAV savo tikslų turėtų siekti remdamosi diplomatinėmis pastangomis, o ne tikimybų dėsniais.²³

Čia verta prisiminti, jog balandžio mėnesį JAV išdo sekretorius Bessentas Jungtinių Valstijų sąjungininkus perspėjo, kad šie, Trumpui paskelbus apie visus prekybos partnerius paliesiančius tarifus, nebandytų suartėti su Kinija. Anot išdo sekretoriaus „tai būtų lyg persipjauti sau gerklę“.²⁴

Savo ruožtu Kinija įspėjo kitas šalis nesudarinėti su JAV ekonominių susitarimų, kurie galėtų pakenkti Pekinui. Kinijos prekybos ministerija pareiškė, kad tvirtai prieštarauja bet kokiems tokio pobūdžio veiksams ir „įmsis ryžtingų atitinkamų atsakomųjų priemonių“. „Panašu, kad Kinijos pareiškimas skirtas šalims, pradedančioms derybas su Trumpo administracija dėl nuolaidų, kurias šios šalys pasiūlytų JAV, taip susimąžindamos dvišalės prekybos balanso perteklių“, – paaiškino Adelaidės universiteto Australijoje profesorius Peteris Draperis.²⁵

Vis dėlto „kieta“ JAV derybinė taktika pasitvirtino, ir daugiau nei pusmetį trukusios derybos tarp ES ir Jungtinių Valstijų, bent jau kuriam laikui, pasibaigė susitarimu. Tiesa, daugelis jo detalių nėra iki galo suderintos, o įgyvendinimas, kalbant apie įsipareigojimus investuoti į JAV ekonomiką, priklausys labiau nuo verslo sprendimų nei nuo Bendrijos lygmens politikos. Galbūt taikliausiai pasiektą susitarimą

²⁰ Europos Komisija. (2025 m. liepos 27 d.). EU-US trade deal explained. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_1930

²¹ Mazzocco, I. (2025 m. liepos 18 d.). Will the United States Push Europe Toward China? Prieiga per internetą: <https://www.csis.org/analysis/will-united-states-push-europe-toward-china#:~:text=Many%20of%20Europe's%20concerns%20mirror,friction%20with%20its%20trading%20partners>

²² Jie, Y. (2025 m. liepos 24 d.). China-EU summit is unlikely to improve relations amid key differences on trade and Ukraine war. Prieiga per internetą: <https://www.chathamhouse.org/2025/07/china-eu-summit-unlikely-improve-relations-amid-key-differences-trade-and-ukraine-war>

²³ Žr. 21 šaltinį.

²⁴ France 24. (2025 m. balandžio 9 d.). US Treasury chief defends tariffs, warns against aligning with China. Prieiga per internetą: <https://www.france24.com/en/live-news/20250409-us-treasury-chief-defends-tariffs-warns-against-aligning-with-china>

²⁵ Hogan, L. (2025 m. balandžio 21 d.). China warns countries against striking trade deals with US at its expense. Prieiga per internetą: <https://www.abc.net.au/news/2025-04-21/china-warns-countries-striking-deals-with-us-at-its-expense/105197636>

apibūdino ES prekybos komisaras Marošas Šefčovičius, pažymėjęs, kad tai „geriausias susitarimas, kurį galėjome pasiekti labai sudėtingomis aplinkybėmis“.²⁶

Savo ruožtu Pekinas ES ir JAV prekybos susitarimą komentuoja santūriai ir stebi, kaip toliau abiem pusėms seksis jį įgyvendinti.²⁷ Visgi viešojoje erdvėje formuojama nuomonė, kad ES lyderiai susitarimu nėra patenkinti,²⁸ tai iš dalies yra tiesa, kadangi kritiškų oficialių asmenų komentarų jo adresu tikrai netrūksta.

Apibendrinant, tarp ES ir JAV 2025 m. liepos 27 d. buvo pasiektas prekybos susitarimas. Dauguma ES prekių apmuitintos 15 proc. tarifu. Derybų nesėkmės atveju tarifas būtų siekęs 30 proc., taigi „kieta“ Trumpo derybinė taktika pasiteisino ir Bendrija nusileido. Savo ruožtu ES įsipareigojo per trejus metus Jungtinėse Valstijose investuoti mažiausiai 600 mlrd. JAV dolerių ir nusipirkti amerikietišκών energetinių išteklių bent už 750 mlrd. JAV dolerių. Amerikiečiai bandė spausti prekybos partnerius ne tik peržiūrėti muitų politiką su JAV, bet ir aktyviai priešintis Kinijos perteklinio eksporto ir užsienio rinkų užvertimo kiniška produkcija prekybos modeliui. Kinai tokius JAV kaltinamus atmetė ir grasindami atsakomosiomis priemonėmis perspėjo užsienio šalis nevykdyti prieš Pekino interesus nukreiptos politikos.

4. ES ir Kinijos santykių raida ir derybos dėl prekybos

Po 2024 m. birželį įvykusių Europos Parlamento rinkimų ES ir Kinijos santykiai pakito. Šie rinkimai padarė reikšmingų pokyčių politiniame Europos kraštovaizdyje – centristinės partijos prarado pozicijas užleisdamos jas kraštutinėms dešiniųjų grupėms, tokioms kaip Identiteto ir demokratijos (dabar – Patriotai už Europą) bei Europos konservatorių ir reformuotojų frakcijos. Toks politinis persigrupavimas užprogramavo Bendrijos požiūrio į Kiniją permainas, nes atsirado įvairesnių ir potencialiai prieštaringų politikos perspektyvų. Tradiciškai Europa Kinijos atžvilgiu laikėsi atsargios pozicijos, kurią geriausiai iliustruoja 2019 m. paskelbtas komunikatas apie ES ir Kinijos strateginę perspektyvą. Jame tarpusavio santykiai apibūdinti kaip „partnerystė, konkurencija ir sisteminis varžymasis“.²⁹

Trumpui dar kartą tapus JAV prezidentu baimintasi, kad jo politika pastūmės ES į Kinijos „glėbį“. Egzistavo tikimybė, kad Bendrijos politikai žvelgs į galimybę užmegzti glaudesnius ryšius su kinais kaip į svertą, leisiantį užsitikrinti tolesnius JAV įsipareigojimus bei garantijas.³⁰

²⁶ World Economic Forum. (2025 m. liepos 30 d.). US-EU trade deal: What is it – and what does it mean for European competitiveness? Prieiga per internetą: <https://www.weforum.org/stories/2025/07/the-eu-us-trade-deal-explained-eu-competitiveness/>

²⁷ Siqi, Ji., Sun, L., Wong, K. (2025 m. liepos 29 d.). Where does China stand after US trade deal with EU seen as 'more rhetoric than substance'? Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/economy/global-economy/article/3319866/where-does-china-stand-after-us-trade-deal-eu-seen-more-rhetoric-substance>

²⁸ China Daily HK. (2025 m. liepos 30 d.). US-EU trade deal sparks criticism across Europe. Prieiga per internetą: <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/616966>

²⁹ China Briefing. (2025 m. spalio 16 d.). EU-China Relations After the 2024 European Elections: A Timeline. Prieiga per internetą: <https://www.china-briefing.com/news/eu-china-relations-after-the-2024-european-elections-a-timeline/>

³⁰ Bego, K. (2025 m. vasario 27 d.). Trump is pushing Europe and China closer together. Europe should tread carefully. Prieiga per internetą: <https://www.chathamhouse.org/2025/02/trump-pushing-europe-and-china-closer-together-europe-should-tread-carefully>

Tebesama realios grėsmės, kad Europos Sąjungos strateginio savarankiškumo siekiai atitolins Europą nuo Jungtinių Valstijų, tuo pačiu padidindami ES ekonominę priklausomybę nuo Kinijos. Kaip bus matyti, šie nuogąstavimai kol kas nepasitvirtino. Bendrija ir toliau stengiasi strategiškai laviruoti tarp Jungtinių Valstijų ir Kinijos.

ES suvokia, kad ją ir JAV sieja bendros santykių su Kinija problemos. Pavyzdžiui, ES prekybos komisaras Šefčovičius 2025 metų vasarį pabrėžė, kad Briuselis ir Vašingtonas turėtų „dirbti išvien“, kad spręstų „ne rinkos praktikų“ problemą, dėl kurios ES ir JAV metalo pramonė tampa vis mažiau konkurencinga.³¹

ES ir Kinijos santykiai bei derybos dėl prekybos buvo komplikuoti dar iki Trumpo grįžimo į prezidento postą. Toliau, remiantis leidinyje „China Briefing“ pateikta informacija, apžvelgiama svarbiausių šių santykių formavusių įvykių chronologija 2025 metais.³²

2025-ieji prasidėjo viltingai. **Sausio 14 d. Kinijos prezidentas Xi Jinpingas ir Europos Vadovų**

Tarybos pirmininkas Antonio Costa telefonu aptarė ES ir Kinijos santykių perspektyvas. Pokalbis vyko abiem pusėms ruošiantis pažymėti diplomatinių santykių 50-metį. Kinijos prezidentas pasveikino Costą su naujomis pareigomis ir akcentavo šio etapo reikšmę bei pabrėžė abipusės pagarbos, lygiateisiškumo ir atviro dialogo svarbą plėtojant Kinijos ir ES bendradarbiavimą. Jis vėl priminė, kad tarp Kinijos ir ES nėra esminių geopolitinių konfliktų, ir pareiškė, kad abi pusės gali prisidėti prie viena kitos sėkmės. Abu lyderiai sutarė, kad stiprins strateginę komunikaciją, gilins abipusį pasitikėjimą ir užtikrins sklandų sukakties paminėjimą. Costa patikino, kad Bendrija yra pasirengusi vertinti prekybos skirtumus pasitelkdama dialogą ir bendradarbiavimą, taip pat pabrėžė ES ir Kinijos bendrystės svarbą sprendžiant tokias globalias problemas kaip klimato kaita. Abu lyderiai pasikeitė nuomonėmis dėl tebevykstančio konflikto Ukrainoje, o Xi Jinpingas ir vėl pakartojo Kinijos poziciją dėl taikos derybų skatinimo.

Sausio 29 d. ES pasiuntė žinutę, kad bendradarbiautų su Trumpu Kinijos klausimais. Siekdamas sustiprinti transatlantinius ryšius augančios įtampos dėl prekybos kontekste, eurokomisaras Šefčovičius pareiškė, kad ES yra pasirengusi bendradarbiauti su JAV ekonominio saugumo srityje, ypač sprendžiant Kinijos pramonės politikos keliamus sunkumus. Savo ruožtu EK pirmininkė von der Leyen, siekdama sušvelninti įtampas, pakurstytas Trumpo grasinimų apmokestinti ES prekes ženkliai didesniu maitu ir pareikštų pretenzijų į Grenlandijos teritoriją, pasiūlė padidinti amerikietišų suskystintųjų gamtinių dujų importą. Dar ankstesnės Trumpo kadencijos metu ES, JAV ir Japonija siekė koordinuotai spręsti rinkas iškraipančių Pekino subsidijų pramonei ir valstybės paramos šalies įmonėms klausimą. Nors ES pademonstravo ryžtą griežčiau reaguoti į Pekino prekybines praktikas, pvz., dar 2024 m. įvedė 45,3 proc. siekiančius maitus kiniškiems elektromobiliams, kartu parodė, kad norėtų tęsti bendradarbiavimą. „Kinija yra trečia pagal dydį ir sudėtingiausia mūsų prekybos partnerė. Turime atkurti šių santykių skaidrumo,

³¹ Moller-Nielsen, T. (2025 m. vasario 20 d.). EU seeks alliance with US against Chinese 'overcapacities' to avoid Trump tariffs. Prieiga per internetą: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/eu-seeks-alliance-with-us-against-chinese-overcapacities-to-avoid-trump-tariffs/>

³² Žr. 29 šaltinį.

nuspėjamo ir abipusiškumo pusiausvyrą“, – pareiškė Šefčovičius ir pridūrė, kad **Europa lieka atvira prekybos ir investicinių ryšių su Kinija plėtrai, jei bus imtasi struktūrinio prekybos problemos sprendimo.**

Vasario 3 d. Įtampai tarp ES ir JAV kylant, pranešta apie keičiamą Bendrijos strategiją Kinijos atžvilgiu. Von der Leyen paskelbė apie persvarstytą požiūrį į Kiniją. Pareigūnė patikino, kad ES ir toliau laikysis rizikos mažinimo krypties, bet pabrėžė ir galimybes stiprinti prekybos bei investicinius ryšius su Pekinu. Šis pragmatiškas poslinkis įvyko, kai į Baltuosius rūmus grįžusio Trumpo politika ėmė kelti nerimą dėl transatlantinių muitų. **Nepaisant naujojo požiūrio, Briuselis toliau griežtina Kinijos kompanijų priežiūrą.** Produkcijos saugumu susirūpinusi EK kuria naujus reglamentus, nukreiptus į tokias internetinės prekybos platformas kaip „Shein“ ir „Temu“, taip pat vykdo tyrimus dėl Kinijos verslo praktikų. Politikos Kinijos atžvilgiu formavimas atsidūrė ES, ieškančios pusiausvyros tarp strateginės autonomijos ir ekonominių interesų, dėmesio centre.

Vasario 17-24 d. Kinijos diplomatai padirbėjo stiprindami ryšius su atskiromis ES šalimis – Airija, Ispanija ir Vokietija. Panašu, kad šios pastangos pasiteisino, nes kovo 8 d. pranešta, jog Europos Parlamentas panaikina apribojimus kai kuriems kinų pareigūnams atvykti į ES ir susitikti su Bendrijos įstatymų leidėjais. Taip pasiųstas signalas apie galimą ES ir Kinijos santykių perėjimą prie pragmatiškesnio požiūrio. Minėti apribojimai buvo įvesti reaguojant į žmogaus teisių pažeidimus Sindziango provincijoje, kai paaiškėjo, kad uigūrų etninės mažumos atstovai priverstinai perkeliami į „perauklėjimo“ stovyklas.

Balandžio 9 d. ES pagilino ryšius su Kinija, kad suvaldytų naujų JAV muitų kiniškoms prekėms pasekmes. Balandžio 8 d. įvyko von der Leyen ir Kinijos premjero Li Qiango telefoninis pokalbis, kaip išvengti prekybos sutrikimų, galimų po JAV administracijos sprendimo įvesti iki 104 proc. muitus Kinijoje pagamintai produkcijai. Šis epizodas žymi Briuselio strategines pastangas užkirsti kelią per Trumpo pirmąją kadenciją įvykusio prekybos srautų nukreipimo scenarijaus pasikartojimui. Tuomet JAV rinkai skirtos kinų prekės užplūdo ES. Abiejų lyderių teigimu, susitarta bendradarbiauti sprendžiant globalią perteklinės gamybos problemą ir siekiant išlaikyti sąžiningas bei lygias prekybos sąlygas. „Pirmininkė von der Leyen pabrėžė stabilumo ir nuspėjamo svarbą pasaulio ekonomikai“, – teigiama EK pareiškimė, kuriame taip pat pažymima, kad Europa ir Kinija kaip dvi iš didžiausių pasaulio rinkų dalijasi atsakomybe už reformuotos pasaulinės prekybos sistemos palaikymą. Be to, Šefčovičius paskelbė apie naują importo priežiūros priemonę, skirtą stebėti, ar nevyksta prekių srautų nukreipimas į ES ir rinkti su tokiais veiksmais susijusius įrodymus, kurių pagrindu būtų galima taikyti atitinkamas apsaugos priemones.

Balandžio 30 d. Kinija oficialiai panaikino sankcijas keliems Europos Parlamento nariams ir jų šeimoms. Tai vertinama kaip diplomatinis žingsnis siekiant atkurti ryšius su Briuseliu didėjančių transatlantinių įtampų kontekste. 2021 m. įvestos sankcijos užkirto kelią ES ir Kinijos susitarimo dėl investicijų (angl. *Comprehensive Agreement on Investment*) ratifikavimui ir atšaldė parlamentinio lygio bendradarbiavimą.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Gegužės 2 d. ES skyrė 530 mln. eurų baudą kinams priklausančiam socialiniam tinklui „TikTok“ už nepakankamą Europos vartotojų duomenų apsaugą ir neteisėtą perdavimą Kinijai. Airijos duomenų apsaugos komisija šią baudą skyrė paaiškęjusi, kad vis dėlto „TikTok“ saugo Europos vartotojų duomenis Kinijoje. Tai viena didžiausių minėtos komisijos kada nors skirtų baudių. Šis įvykis pabrėžė augantį ES susirūpinimą dėl duomenų saugumo bendradarbiaujant su Kinijai priklausančiomis technologijų įmonėmis.

Gegužės 15 d. Nepaisant Pekino diplomatinių žingsnių, tokių, kaip sankcijų ES įstatymų leidėjams panaikinimas, **ES atmetė galimybę atgaivinti įšaldytą susitarimo dėl investicijų projektą.** Pekino forume ES prekybos pareigūnė Marjut Hannonen pareiškė, kad „nėra jokių ketinimų“ atnaujinti derybas ir priminė apie nuolatinės problemos dėl rinkos barjerų, priverstinio technologijų perkėlimo ir perteklinės gamybos. ES vis daugiau dėmesio skiria su jautriomis sritimis (pvz., elektromobiliais, saulės energetikos įranga) susijusios prekybos subalansavimui.

Birželio 8 d. ES ir Kinija suintensyvino derybas dėl susitarimo, kuriuo būtų galima pakeisti kiniškiems elektromobiliams Bendrijos taikomus laikinuosius muitus. Kinijos prekybos ministras Wangas Wentao ir ES prekybos komisarė Šeščovičius Paryžiuje (Prancūzija) aptarė galimybes nustatyti minimalių kainų mechanizmą, kuris leistų sumažinti su subsidijomis susijusius rinkos iškreipimus, neeskaluojant prekybos konflikto. Šis pasitarimas iliustruoja pastangas susitarti ir stabilizuoti prekybos santykius iki artėjusio ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimo liepą, kuris, kaip tikėjosi abi pusės, žymės perėjimą prie pragmatiško ekonominio bendradarbiavimo.

Birželio 11 d. ES išreiškė susirūpinimą dėl į jos rinkas išaugusio Kinijos eksporto. Šis padidėjimas sutapo su staigiu kiniškos produkcijos eksporto į JAV nuosmukiu. Visgi ES pareigūnai teigė, esą dar „per anksti“ daryti išvadas, ar importo į Bendriją šuolis yra prekybos nukreipimo dėl JAV muitų išdava. Remiantis Kinijos muitinės duomenimis, 2025 metų gegužę šalies eksportas į Jungtines Valstijas krito 34,5 proc. palyginti su tuo pačiu laikotarpiu praėjusiais metais, o į Prancūziją ir Vokietiją išaugo atitinkamai 24,1 proc. ir 21,5 proc. Reaguodama ES aktyvavo balandį įdiegtą muitinės stebėjimo sistemą, kad galėtų nustatyti tendencijas, rodančias galimą prekių, kurios buvo skirtos JAV rinkai, judėjimą į ES. Galimiems rizikos veiksniams aptikti taikomi 5 kriterijai: prekybos apimtys padidėjimas daugiau nei 5 proc., didesnis nei 5 proc. kainos kritimas, prekybos vertė per 100 000 eurų, gamybos bazė ES ir prekybos srautų nuoseklumas laike.

Nepaisant dramatiško tam tikrų prekių importo šuolio (pvz., šviesos diodų – 156 proc., pramoninių robotų – 315 proc., plieno lydinų strypų – 1 000 proc.), teigta, kad trumpo laikotarpio duomenys gali būti nepastovūs ir dar nėra sistemingo rinkos iškraipymo įrodymas. Tačiau **ES įspėjo Kiniją apie galimybę skubiai imtis apsaugos priemonių, kurios būtų taikomos ne tik Kinijoje, bet ir visame pasaulyje pagamintų atitinkamų prekių importui, jei Europos pramonės atstovai praneštų apie patiriamą materialinę žalą.** Pažymėtina, kad tai vyko augant susirūpinimui dėl perteklinių Kinijos gamybos

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

pajėgumų bei pasigirstant vis garsesniems ES pramonės atstovų raginimams apsaugoti strateginius sektorius (ypač elektromobilių, „žaliųjų“ technologijų ir robotikos) nuo dirbtinai atpigintos importinės produkcijos.

Liepos 15 d. Dėl nuolatinių su prekyba susijusių įtampų nuspręsta sutrumpinti ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimą. Iš pradžių planuota, kad renginys truks dvi dienas ir vyks Briuselyje (Belgija), tačiau vėliau nutarta susitikimą perkelti į Pekiną ir apsiriboti viena diena. Pakeitimai rodo atsargų Pekino požiūrį į įsipareigojimų prisiėmimą aukščiausiu lygmeniu. **Esminė įtampos priežastis – 400 mlrd. eurų ES prekybos su Kinija deficitas, kurį lemia ribotas Europos įmonių patekimas į Kinijos rinką ir šios valstybės pramonės politika, palanki vidaus tiekėjams.** ES dar 2024 m. įvedė muitus kinesiškams elektromobiliams ir pareikalavo užtikrinti galimybę europiečiams patekti į Kinijos rinką, o ši siūlė pakeisti muitus minimalios kainos įsipareigojimais (nubėrėti žemiausios galimos kainos ribą).

Kitas kritinis klausimas – Kinijos retųjų žemės mineralų, be kurių neįmanoma įvairių aukštųjų technologijų gamyba, **kontrolė.** 2024 m. įsivesti eksporto apribojimai sutrikdė ES tiekimo grandines, todėl Bendrijos viduje pasigirdo raginimų imtis griežtesnių priemonių, įskaitant muitų didinimą, įmonių įsigijimo ribojimus ar draudimą, apsaugos nuo trečiųjų šalių ekonominės prievartos priemonės taikymą. Nors birželį buvo tartasi dėl retųjų žemės mineralų eksporto kontrolės sušvelninimo, Europos įmonėms nepasitenkinimą kėlė vėlavimai tęsėsi. Stebėtojų nuomone, kinų delsimas pagrįstas pasitikėjimu šalies ilgalaikė ekonomine strategija, kurioje akcentuojamas „aukšto lygio vystymasis“ ir technologijų lyderystė. Nepaisant to, kad JAV tarifai keičia pasaulinės prekybos dinamiką, daugelis analitikų mano, kad Kinija laiko ES vidutinio lygio galia, iš kurios vargu ar pavyks išsiderėti didelių nuolaidų. Savo ruožtu ES patiria didėjančią spaudimą užimti tvirtesnę poziciją saugant pagrindines pramonės šakas ir reaguoti į vis didėjančią Kinijos ekonominį dominavimą, tačiau vidiniai nesutarimai ir kitos geopolitinės problemos sutrukdo suformuoti bendrą požiūrį iki viršūnių susitikimo.

Liepos 24 d. Pekine įvykęs 25-asis ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimas žymėjo abiejų pusių diplomatinį santykių 50 metų sukaktį. Susitikime, kuriame dalyvavo Xi Jinpingas, Li Qiangas, Costa ir von der Leyen, akcentuoti tiek abipusių santykių sunkumai, tiek galimybės. Susitarta dėl bendro pareiškimo klimato kaitos klausimais, kuriame atsispindi siekiai laikytis Paryžiaus susitarimo ir stiprinti bendradarbiavimą anglies dioksido emisijų, ekologijos ir žiedinės ekonomikos srityse. Neseniai vykusios abiejų šalių klimato pareigūnų diskusijos paskatino plėtoti dialogą dėl apyvartinių taršos leidimų sistemų ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų. Dar kartą patvirtinti bendri veiksmai rengiantis klimato kaitos konferencijai COP30. Į prekybos situaciją pažvelgta pragmatiškai. ES kėlė klausimus dėl prekybos disbalanso ir prieigos prie Kinijos rinkos tokiuose sektoriuose kaip elektromobiliai, vaistai ir kosmetika. Abi pusės sutiko, kad reikia ieškoti sprendimų per dialogą ir techninį bendradarbiavimą. Kinija pabrėžė būtinybę priešintis protekcionizmui ir užtikrinti, kad dvišaliai ekonominiai ryšiai ir toliau būtų grindžiami atvirumu bei abipusiškumu. Taigi, greta labiausiai rūpimų su ekonomika susijusių klausimų viršūnių susitikime buvo aptarti aktualūs tarptautiniai reikalai, įskaitant

klimato kaitos mažinimo priemonės, regioninį saugumą ir daugiašalį koordinavimą. Nors išryškėjo tam tikrų skirtumų požiūriuose į konkrečius konfliktus ir jų valdymą, abi pusės pabrėžė nuolatinės strateginės komunikacijos ir tarpusavio pagarbos suverenumui bei vystymosi kryptims svarbą.

Visgi daugelio analitikų prognozės pasitvirtino – esminio proveržio ES ir Kinijos santykiuose pasiekta nebuvo. Kinijoje įsikūrusio analitinio centro „Center for China and Globalization“ atstovo

Zicheno Wango nuomone, **susitikimas išryškino esminius nesutarimus. ES lyderiai išreiškė**

nepasitenkinimą dėl kylančių ekonominių problemų ir Kinijos pozicijos Rusijos atžvilgiu. Bendrija apkaltino kinus, kad šie remia Rusijos karo mašiną, tiekdami jai svarbius komponentus, ir paragino Pekiną skatinti Maskvą sudaryti paliaubas su Ukraina. Costa priminė Kinijai apie jos kaip Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos narės pareigas, o von der Leyen pabrėžė, kad su Rusija susijęs Kinijos elgesys ateityje turės įtakos pastarosios santykiams su ES. Xi Jinpingas, savo ruožtu, gynė Pekino poziciją, teigdamas, kad dabartiniai Europos sunkumai „nekyla iš Kinijos“. Jis paragino ES „tinkamai traktuoti skirtumus“ ir įspėjo dėl protekcionizmo. Kinai jau seniai tvirtina, kad neeksportuoja ginklų, griežtai apibrėžtų dvejopo naudojimo prekių ir net dronų, o likusi jos prekyba su rusais yra įprasti verslo reikalai.³³

Po nesėkmingo susitikimo Pekine abi pusės pabrėžė ketinimus toliau tęsti derybas. Kaip bus matyti, Kinija, kurios ūkis susiduria su rimtomis problemomis, ekonominiu spaudimu ir diplomatinėmis priemonėmis, toliau itin aktyviai siekia susitarimo su ES.³⁴

Rugpjūčio 19 d. Kinijos prekybos ministerija pratęsė antisubsidijų tyrimą dėl tam tikrų ES eksportuojamų pieno produktų iki 2026 m. vasario 21 d. 2024 metų rugpjūtį inicijuoto tyrimo

kontekste nagrinėjamos pagal ES bendrąją žemės ūkio politiką bei nacionalines Austrijos, Belgijos, Kroatijos, Čekijos, Suomijos, Italijos ir Rumunijos praktikas teikiamos subsidijos. Tyrimo centre – įvairių rūšių sūriai, pienas ir grietinė.

Tyrimo pratęsimas paryškina nuolatinę trintį tarp Pekino ir Briuselio, abiem pusėms siekiant išspręsti vis daugiau ginčų dėl patekimo į rinką, subsidijų ir pramonės konkurencingumo. Šis atvejis papildo bendrą ES ir Kinijos prekybos santykių, kuriuose nesutarimai vis labiau siejami su subsidijų režimais ir pramonės politika, vaizdą. Stebėtojai pažymi, kad nors abi pusės ir toliau deklaruoja palaikančios dialogą ir daugiašalius mechanizmus, tyrimų dėl konkrečių sektorių skaičiaus augimas rodo, kad požiūris į prekybos apsaugos priemones griežtėja.

Rugsėjo 1 d. Nustatyta, kad Europos mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ) patiria nuolatinių sunkumų Kinijoje. Europos Sąjungos iniciatyvos „EU SME Centre“ tyrimas³⁵, atliktas kartu su ES prekybos rūmais

³³ ChinaFile. (2025 m. liepos 31 d.). What Did the EU-China 50th Anniversary Summit Achieve? Prieiga per internetą: <https://www.chinafile.com/conversation/what-did-eu-china-50th-anniversary-summit-achieve>

³⁴ Žr. 29 šaltinį.

³⁵ EU SME Centre. (2025 m. gegužės 26 d.). Survey Key Findings: Information Gathering Survey for the 2025/2026 Inter-Chamber SME WG Position Paper. Prieiga per internetą: <https://www.eusmecentre.org.cn/publications/survey-findings-2025-2026-information-gathering-sme-position-paper/>

Kinijoje, išryškino šioje šalyje veikiančių Europos MVĮ problemas, tarp kurių – reguliavimo neapibrėžtumas, konkurencinis spaudimas iš Kinijos privačių įmonių bei ribota prieiga prie finansavimo.

Nors MVĮ tradiciškai telkiasi stambiuosiuose Kinijos centruose, pvz., Šanchajuje, Pekine, Nandžinge ir Guangdžou, vis dažniau kuriamasi antrojo lygio (savo svarba mažesniuose) šalies miestuose, jei tik įmonėms pavyksta įveikti ten kylančias biurokratinės ir kitokio pobūdžio kliūtis. Apklausos dalyviai tarp nuolatinių sunkumų taip pat įvardijo mokėjimų delsimą ir dideles intelektinės nuosavybės apsaugos išlaidas. Tai rodo įsipareigojimų užtikrinimo ir rinkos rėmimo spragas.

Ekspertų nuomone, tyrimas rodo, kad reikia imtis tikslinių priemonių siekiant palaikyti MVĮ konkurencingumą, užtikrinti aiškesnį reguliavimą ir gerinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą. Tikimasi, kad šios įžvalgos bus įtrauktos į 2025–2026 m. MVĮ darbo grupės rengiamą dokumentą (angl. *2025/2026 Inter-Chamber SME Working Group Position Paper*), kuriame turėtų būti pateikta rekomendacijų, kaip didinti Kinijoje veikiančių Europos MVĮ konkurencingumą, suteikti prieigą prie finansavimo ir užtikrinti sąžiningą veiklos aplinką.

Rugsėjo 6 d. Po metus trukusio tyrimo kinai įvedė laikinus 15,6–62,4 proc. antidempingo muitus iš ES importuojamai kiaulienai ir jos produktams. Kinijos prekybos ministerija pareiškė, kad esama „preliminarių įrodymų“, kad ES kiaulieną tiekia nesąžiningai žemomis kainomis ir daro žalą Kinijos vidaus pramonei. Baimintasi, kad naujieji muitai smarkiai paveiks Ispanijos, Nyderlandų, Danijos, Vokietijos ir Belgijos ūkininkus. ES kiaulienos eksportas 2020–2024 m. ir taip sumažėjo dviem trečdaliais, o šios mėsos pardavimai Kinijai ir Honkongui tuo pačiu laikotarpiu susitraukė nuo 3,6 mln. iki 1,18 mln. tonų, nes kinai išplėtojo kiaulininkystę šalies viduje.

EK sukritikavo šį sprendimą kaip grindžiamą „abejotiniais teiginiais“ ir neatitinkantį Pasaulio prekybos organizacijos taisyklių, o žemės ūkio lobistai įspėjo, kad jis padarys daug žalos gamintojams. Atsižvelgdama į situaciją, ES siekia diversifikuoti rinkas, sudaryti naujus prekybos susitarimus su Meksika, Lotynų Amerikos bendrosios rinkos asocijuotosiomis narėmis ir JAV.

Rugsėjo 12–15 d. Kinijos užsienio reikalų ministras Wangas Yi apsilankė Austrijoje, Bavarijoje (Vokietija), Slovėnijoje ir Lenkijoje. Pažymėtina, kad nuolatinė kinų derybų taktika – teikti pirmenybę kylančių klausimų sprendimui dvišalių susitikimų formatu, apeinant bendresnę ES poziciją.

Rugsėjo 18 d. Europos ir Kinijos parlamentai ketina atnaujinti derybas po septynerių metų pertraukos. Šis santykių atšilimas siejamas su abipusių sankcijų panaikinimu metų pradžioje ir Europos Parlamento pirmininkės Robertos Metsolos pastangomis normalizuoti santykius.

Rugsėjo 19 d. ES pasiūlė įvesti sankcijas rusiškos naftos pirkėjams Kinijoje. EK pasiūlė įtraukti į juodąjį sąrašą Kinijos naftos perdirbimo įmones, prekybininkus ir naftos chemijos pramonės bendroves,

kaltinamas rusiškos naftos pirkimu pažeidžiant sankcijas. EK pirmininkės teigimu, šios priemonės (19-asis sankcijų paketas) dar labiau sumažins Rusijos pajamas ir apribos prieigą prie svarbių technologijų. Pažymima, kad kinai anksčiau stipriai priešinosi panašioms priemonėms.

Spalio 7 d. ES pasiūlė padvigubinti muitą plieno importui iki 50 proc. Šis sprendimas labiausiai paveiks šio metalo eksportuotojas Kiniją, Indiją, Turkiją ir Jungtinę Karalystę. Nuo šio mokesčio bus atleistos kai kurios kaimyninės šalys, įskaitant Norvegiją, Islandiją ir Ukrainą. Priemone siekiama sustiprinti Europos plieno pramonę ribojant pigios importinės produkcijos, siunčiamos iš minėtų šalių, kurias šiemet paveikė JAV muitai, antplūdį. Pagal planą, plieno importuotojai privalės aiškiai deklaruoti, kur metalas buvo lydytas ir liejamas, o sudėtinga kvotų sistema reguliuos jo įvežimą į ES bendrąją rinką.³⁶

Pasiūlyme Kinija nėra paminėta, tarifai ir kvotos būtų taikomi viso pasaulio importui. Šalys turėtų galimybę derėtis dėl mažesnių tarifų Pasaulio prekybos organizacijoje. Vis dėlto procese dalyvaujantys pareigūnai teigia, kad Kinija yra „pagrindinė problema“ ir kad perteklinio jos plieno tik daugėja.³⁷

ES prekybos komisaras Šefčovičius užsiminė, kad bus atliekama daugiau tyrimų dėl Kinijos prekybos praktikų: „Žinoma, nagrinėjame ir kitus sektorius, labiausiai nukentėjusius nuo prekybos svyravimų, ir, jei reikės, imsime veiksmų ir juose. Noriu visus patikinti, kad nepriimame šio sprendimo lengvabūdiškai. Mes pasisakome už laisvą ir sąžiningą prekybą. Mes pasisakome už subalansuotus santykius. Tačiau jei mūsų ekonomikai daro įtaką pasauliniai pertekliniai pajėgumai, neretai finansuojami neteisėtomis subsidijomis arba iš neskaidrių prekybos srautų, turime imtis veiksmų“.³⁸ Buvusi prekybos komisarė Cecilia Malmstrom dar rugsėjį sakė, kad „vyksta pasirengimas dar dvidešimčiai antidempingo tyrimų įvairiose srityse“.³⁹

Panašu, kad ES ir Kinijos derybos dėl prekybos ir toliau aštrės. Žiniasklaidoje teigiama, kad Bendrijos pareigūnai ieško galimybių kuo skaudžiau atsikirsti konkurentams, nes tiek ES sąjungininkai, tiek partneriai nevengia pasinaudoti tuo, kad Bendrija kai kuriose srityse yra nuo jų priklausoma. Esą kaupiama duomenų bazė apie potencialias kitų valstybių silpnybes, kurias būtų galima pasitelkti siekiant atgrasyti ar atsakyti į tų valstybių spaudimą. Siekiama išplėsti ES priemonių arsenalą, kad Bendrija būtų pasirengusi šiai ekonominių karų erai.⁴⁰

³⁶ FP News Desk. (2025 m. spalio 8 d.). EU unveils tough new measures to protect steel industry from China, triggering meltdown in UK. Prieiga per internetą: <https://www.firstpost.com/world/eu-unveils-tough-new-measures-to-protect-steel-industry-from-china-triggering-meltdown-in-uk-13940247.html>

³⁷ Bermingham, F. (2025 m. spalio 7 d.). Eyeing China, EU unveils sweeping measures to shield its struggling steel industry. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3328153/eyeing-china-eu-unveils-sweeping-measures-shield-its-struggling-steel-industry>

³⁸ Ten pat.

³⁹ Bermingham, F. (2025 m. rugsėjo 26 d.). EU said to be preparing to hit China with 20 new anti-dumping probes/ Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3326974/eu-said-be-preparing-hit-china-20-new-anti-dumping-probes>

⁴⁰ Bermingham, F. (2025 m. spalio 3 d.). Europe hunts for chokepoints it can weaponise against China in age of economic warfare. Prieiga per internetą: https://www.scmp.com/news/china/article/3327806/europe-hunts-chokepoints-it-can-weaponise-against-china-age-economic-warfare?module=perpetual_scroll_1_RM&pgtype=article

Kalbėdama Europos Parlamente aukšto rango EK prekybos pareigūnė Sabine Weyand sakė: „Mes turime sričių, kuriose esame priklausomi ir kurias kiti naudoja kaip ginklą, bet tie kiti taip pat yra priklausomi nuo mūsų. Kaip galime pereiti nuo reaktyvios pozicijos prie proaktyvios, kai ne tik bandytume apsaugoti savo silpnąsias vietas, bet ir išnaudoti stiprybes?“⁴¹

Silpnųjų vietų identifikavimas yra gera iniciatyva, tačiau lieka atviras klausimas, ar ES yra pasirengusi šia priemone pasinaudoti. Prieš dvejus metus priimta apsaugos nuo trečiųjų šalių ekonominės prievartos priemonė turėjo tapti pagrindiniu ginklu atgrasyti nuo ekonominio šantažo, tačiau šiuo instrumentu mažai kas nuveikta. ES patyrė spaudimą tiek iš JAV, tiek iš Kinijos. Mercator instituto vyresnysis mokslo darbuotojas Yanmei Xie pažymėjo, kad **Europa nesugebėjo veiksmingai išspręsti prekybos disbalanso problemos iš dalies dėl to, kad yra ribojama Pasaulio prekybos organizacijos taisyklių, iš dalies dėl to, kad bijo Kinijos atsakomųjų priemonių.**⁴²

ES bando sumažinti priklausomybę nuo Kinijos ieškodama kitų prekybos partnerių Azijoje. Pastaraisiais metais sudaryti susitarimai su Vietnamu, Indonezija ir Indija išplėtė bei diversifikavo rinkas, tačiau tik perkėlė Europos importą iš tose šalyse kinų kontroliuojamų gamybos tinklų. ES tęsia derybas dėl prekybos su Tailandu, Malaizija ir Filipinais. Vis dėlto dalis ekspertų prognozuoja, kad **preybos sandoriai su kitomis regiono šalimis baigsis ne išsilaisvinimu nuo Pekino, o tik priklausomybės pertvarkymu į sudėtingesnes formas.** Pvz., geopolitikos analitiko Sebastiano Contin Trillo-Figueroa nuomone, **ES prekybos su Azija politika duoda nevienareikšmiškus rezultatus – ji mažina tiesioginę priklausomybę nuo Kinijos, tačiau padidina netiesioginę – per tarpininkus. Pekino įtaka išlieka, tik pasiskirsto per kelių šalių ekonomikas.** Taigi, Europa stiprina savo pozicijas ir institucinius ryšius, bet lyderių deklaruojamos nepriklausomybės nepasiekia. Rezultatas – gilesnis įsitraukimas į Azijos rinkose įsitvirtinusias gamybos sistemas, kuriose vis vien dominuoja Kinija.⁴³

Apibendrinant, liepą vykęs ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimas buvo svarbus indikatorius, nusakantis dabartinę dviejų pusių santykių padėtį. Prekybos ypatumai ir ideologinės kliūtys lėmė konkrečių susitikimo rezultatų ribotumą, vis dėlto tikėtina, kad ES ir Kinija sieks išlaikyti įtemptą, bet pragmatišką *status quo*, pagrįstą trapiu bendradarbiavimu klimato kaitos srityje. Atsižvelgiant į kinų nusiteikimą gilinti bendradarbiavimą, šių santykių raida dabar priklausys nuo ES gebėjimo toliau laviruoti tarp JAV ir Kinijos tuo pat metu saugant savo principinius interesus. Savo ruožtu, Kinija toliau naudoja „lazdos ir pyrago“ taktiką – iš vienos pusės kuriamos dirbtinės kliūtys kai kuriems importo sektoriams, iš kitos – kinų pareigūnai susitikinėja su atskirų ES šalių vadovais ir bando palenkti juos į savo pusę diplomatinio keliu.

⁴¹ Ten pat.

⁴² Ten pat.

⁴³ Contin Trillo-Figueroa, S. (2025 m. spalio 1 d.). EU is diversifying its supply chains, but it's still reliant on China. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/opinion/asia-opinion/article/3327269/eu-diversifying-its-supply-chains-its-still-reliant-china?registerSource=loginwall>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

5. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

JAV prezidentui balandį paskelbus „išsivadavimo dienos“ tarifus, Kinija pareiškė, kad „kovos iki galo“ prieš Jungtinių Valstijų keliamą grėsmę laisvajai prekybai. Tačiau svarbu pabrėžti, kad Kinijos ūkis patyrė rimtų struktūrinių ekonomikos problemų dar iki Trumpo pradėtos prekybos karo politikos.

Šiame kontekste Kinijos ir ES, kuriai Vašingtonas taip pat daro spaudimą bei kelia įvairias sąlygas, suartėjimas atrodytų savaime suprantamas žingsnis, tačiau taip nėra. ES ir Kinijos prekybiniai santykiai jau kurį laiką yra įtempti. Bendrija pagrįstai baiminasi, kad Jungtinėms Valstijoms skirtas prekes kinai peradresuos ES, taip dar labiau perpildydami vietos rinkas ir iškraipydami prekybos balansą.

Savo ruožtu, JAV taip pat aktyviai bandė spausti savo prekybos partnerius ne tik peržiūrėti muitų politiką su Jungtinėmis Valstijomis, bet ir aktyviai priešintis vietos rinkų užtvindymui kiniškomis prekėmis. Kinai tokius amerikiečių kaltinamus atmetė ir perspėjo užsienio šalis nevykdyti prieš Pekiną nukreiptos politikos, grasindami atsakomosiomis priemonėmis.

ES ir JAV pasiekus prekybos susitarimą, dauguma europietiškų prekių apmuitintos 15 proc. tarifu. Derybų nesėkmės atveju tarifas būtų siekęs 30 proc., taigi „kieta“ Trumpo derybų taktika pasiteisino – Bendrija nusileido. Savo ruožtu ES įsipareigojo į Jungtinių Valstijų ekonomiką investuoti dar 600 mlrd. JAV dolerių ir įsigyti tam tikrą kiekį amerikietiškų energetinių išteklių. Pekinas šį susitarimą komentuoja santūriai ir stebi, kaip seksis jį įgyvendinti.

Liepą Pekine vykusiame ES ir Kinijos aukščiausio lygio susitikime ryškesnio proveržio nepasiekta. Susitarta skirti daugiau dėmesio kovai su klimato kaita, tačiau reikšmingesnių su prekyba susijusių nuolaidų nė viena pusė neišsireikalavo. Kinijos ūkiui susiduriant su rimtais sunkumais šalies vadovybė nėra linkusi iš esmės keisti ekonomikos vystymo modelio. ES taip pat principingai gina savo interesus bei priekaištauja dėl kinų taikomų nesąžiningos konkurencijos praktikų bei Pekino vaidmens remiant Rusijos režimą. Intensyvios derybos tęsiamos. Kinai tradiciškai pasitelkia „lazdos ir pyrago“ taktiką – iš vienos pusės kuriamos dirbtinės kliūtys kai kuriems importo sektoriams, iš kitos – šalies pareigūnai susitikinėja su atskirų ES šalių vadovais ir bando palenkti juos į savo pusę diplomatinio keliu.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- Svarbiausia ES ir Kinijos bendradarbiavimo sritis, patvirtinta liepos 24 d. viršūnių susitikimo metu – aplinkosauga. Bendrame pranešime spaudai paskelbta deklaracija dėl klimato kaitos rodo abipusį pripažinimą, kad klimato kaita yra kritinė visapusiška grėsmė, reikalaujanti bendrų veiksmų. Abiejų pusių partnerystė šioje srityje įtvirtinta aukšto lygio dialogo mechanizmu, kuris veikia kaip platforma, skirta keisti geriausią praktiką, suderinti pozicijas tarptautinėse derybose ir stebėti pažangą, padarytą įgyvendinant Paryžiaus susitarimą.

- Vandenynų apsauga yra dar viena bendra problema, kuri neseniai vėl nagrinėta Jungtinių Tautų vandenynų konferencijoje Nioje (Prancūzija). Per ES ir Kinijos „mėlynąją“ partnerystę vandenynų labui abi šalys įsipareigojo bendradarbiauti mažinant jūrų taršą, kovojant su neteisėta ir neregamentuota žvejyba bei remiant tarptautines pastangas įsteigti naujas saugomas jūrų teritorijas, įskaitant aplink Antarktidą besidriekiantį Pietų vandenyną, kuriame kinai gaudo krilius.
- Ekonominė konkurencija tarp ES ir Kinijos tam tikruose segmentuose neišvengiama. Kai kuriose pažangiųjų technologijų srityse kinų įmonės pasivijo ir net pralenkė konkurentes Europoje. Pavyzdžiui, pasaulinėje rinkoje kiniški automobiliai, ypač elektriniai, rimtai varžosi su Vokietijos ir kitų Europos šalių produkcija. Kinija šiuo metu dominuoja esminių ekologiškų technologijų, pavyzdžiui, saulės baterijų, pasaulinėje rinkoje. Apskritai europietiškos įmonės vis labiau patiria sparčiai besivystančių Kinijos įmonių konkurenciją. Pvz., Kinijos ir Vokietijos ekonominiai santykiai kai kuriose pramonės šakose artėja prie situacijos vadinamos „nuliniu lošimu“ (angl. *zero-sum game*).
- ES santykiai su JAV tebėra svarbūs Bendrijos išlikimui, todėl Europa yra užsiėmusi transatlantinių santykių persvarstymu, siekdama užtikrinti savo saugumą ir ekonominę ateitį. Kita vertus, ES santykiai su Kinija yra visų pirma ekonominio pobūdžio, ir Briuselis beveik dešimtmetį daugiausia dėmesio skyrė šių santykių subalansavimui ir ekonominės priklausomybės rizikų mažinimui. Šiuo metu, kai ES santykiai tiek su JAV, tiek su Kinija yra įtempti, prioritetas teikiamas tradiciniam sąjungininkui ir didžioji dalis Europos politinio kapitalo sutelkta į pastangas pataisyti Vašingtono ir Briuselio santykius.